

Naturvårdsverkets författningssamling

ISSN 1403-8234

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn;

NFS 2007:10

Utkom från trycket
den 28 december 2007

beslutade den 5 december 2007.

Med stöd av 13 § viltskadeförordningen (2001:724) och efter samråd med Sametinget föreskriver Naturvårdsverket följande.

Definitioner

1 § Nedanstående begrepp har i denna författning följande betydelse.

Familjegrupp	för lodjur kan familjegrupp användas synonymt med föryngring under inventeringsperioden då spår av hona med ungar observerats. Familjegrupp av varg definieras i <i>bilaga 1</i> .
Fältpersonal	länsstyrelsetjänstemän (fast anställda eller förordnade) som utför fältarbete och kvalitetssäkrar observationer; de är också kontaktpersoner gentemot samebyarna och de ideella organisationerna.
Föryngring	björn, varg, järv, lodjur har fött ungar eller kungsörn har lagt ägg i bo i en sameby eller i ett län; fastställda definitioner anges i <i>bilaga 1</i> .
Grupperad	term som används i Rovdjursforum då flera observationer bedöms tillhöra samma föryngring eller annan förekomst.
Häckning	för kungsörn används häckning synonymt med föryngring.
Inventering	rovdjurens föryngringar och annan förekomst fastställs i tid och rum; används synonymt med begreppet undersökning i viltskadeförordningen (2001:724). Inventeringsmetoderna beskrivs i <i>bilaga 1</i> .
Inventeringsansvarig	den tjänsteman på länsstyrelsen som förordnas att ansvara för inventering av rovdjur i länet.
Inventeringsperiod	den tid som är lämpligast för inventering med hänsyn till arternas reproduktion, inventeringens effektivitet och kostnad; perioderna anges i <i>bilaga 1</i> .
Inventerings-samordnare	den person som i en sameby eller en ideell organisation är ansvarig för att samordna inventering av rovdjur.
Inventerings-slinga	färdväg till fots, på skidor eller med fordon för att finna spår eller spårtecken, alternativt se eller höra individer eller finna deras boplatser.

Kriterier	kännetecken enligt <i>bilaga 1</i> , som används för att fastställa om föryngring ägt rum och antal föryngringar.
Kungsörn-grupperna	personer som organiserat sig i geografiskt åtskilda grupper som arbetar med inventering av kungsörn.
Kvalitetssäkrare	person som förordnats som kvalitetssäkrare av länsstyrelse eller Sametinget.
Kvalitetssäkring	kontroll av observationer eller av föryngringar.
Misslyckad föryngring	unge/ungar har dokumenterats och där samtliga ungar senare under reproduktionscykeln har dött.
Regelbunden förekomst	(när föryngring inte dokumenterats) spår eller andra observationer av rovdjur har dokumenterats i samebyn eller i länet vid minst tre tillfällen under minst tre månader under reproduktionscykeln.
Reproduktionscykel	anges med en tolv månadsperiod med början den månad då ungar normalt föds eller ägg läggs.
Rovdjur	björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.
Rovdjursforum	nationell rovdjursdatabas där inventeringar, inventerings-slingor och förekomst och föryngring av rovdjur samt deras bytesdjur/kadaver ska registreras.
Sameby	enligt definition i rennäringslagen (1971:437).
Snoking	inventeringsmetod som beskrivs i <i>bilaga 1</i> .
Tillfällig förekomst	art som normalt inte uppträder i samebyn eller i länet, men av vilken spår eller andra observationer har dokumenterats minst en gång under reproduktionscykeln.

Inventeringens mål

2 § Inventeringen ska ingå i länsstyrelsernas regionala förvaltningsansvar för rovdjuret och även vara en del i arbetet med att förhindra faunakriminalitet. Inventeringsresultaten ska vara *direkt jämförbara* mellan åren och mellan län/områden med renskötsel samt utgöra underlag:

- för uppföljning av mål för rovdjursstammarnas status och utveckling,
- vid uppföljning av effekterna av vidtagna skadeförebyggande åtgärder,
- vid planering av framtida skadeförebyggande åtgärder,
- vid Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beslut om jakt efter rovdjur.

I renskötselområdet utgör inventeringsresultaten därutöver underlag

- för Sametinget vid beslut om fördelning av ersättning för rovdjursförekomst i samebyarna, enligt Sametingets föreskrifter.
- för Sametinget vid beslut om eventuella bidrag till förebyggande åtgärder för att förhindra skador av rovdjur på ren enligt Sametingets föreskrifter.

3 § För björn, varg, järv, lodjur och kungsörn ska årligen för varje län och sameby fastställas:

1. om föryngring av arterna förekommer samt antal föryngringar,
2. om arterna uppträder regelbundet (om föryngring inte förekommer),
3. om arterna uppträder tillfälligt eller inga observationer har gjorts.

För varg ska i förekommande fall även antalet familjegrupper, revirmarkerande par och övriga stationära individer i fastställas. För föryngringar och familjegrupper ska antalet individer så långt som möjligt bestämmas.

För varje sameby ska dessutom antalet vargindivider som förekommit i samebyn under inventeringsperioden så långt möjligt fastställas

Medel

4 § Naturvårdsverket ska senast den 1 februari till länsstyrelserna fördela medel för inventeringar utifrån den fördelningsmodell som återfinns i de allmänna råden, vilken fastställts av Naturvårdsverket efter samråd med länsstyrelserna.

Organisation och utbildning

5 § Länsstyrelsen ansvarar för länets inventeringsverksamhet, som bedrivs i samarbete mellan länsstyrelsen, samebyarna och de ideella organisationerna. Beträffande varg också efter samråd med Naturvårdsverket. Ansvaret ska omfatta planering, genomförande, kvalitetssäkring, dokumentation inklusive registrering i Rovdjursforum, sammanställning, utvärdering och rapportering av inventeringsresultaten samt arkivering och information.

Länsstyrelsens egen personal, samebyarnas och organisationernas inventeringssamordnare samt personer som kvalitetssäkrar ska inneha relevanta kunskaper.

Planering av inventeringsarbetet ska ske i samråd mellan länsstyrelsens personal och samebyarnas och de ideella organisationernas inventeringssamordnare.

Naturvårdsverket ansvarar för grundutbildning och länsstyrelserna ansvarar för vidareutbildning av länsstyrelsernas personal och de personer som förordnas att kvalitetssäkra observationer.

Naturvårdsverket ansvarar beträffande varg för utvärdering och sammanställning av inventeringsresultaten.

Naturvårdsverket tillser att utrustning tillhandahålls länsstyrelserna för insamling av prover samt ansvarar för prioritering, förvaring och förmedling av insamlade prover av betydelse för förvaltningen.

Naturvårdsverket ansvarar för att DNA-analyser av spillning, blod etc. av betydelse för förvaltningen utförs.

Naturvårdsverket ansvarar för utbildning, utveckling, drift och förvaltning av Rovdjursforum.

I renkötselområdet gäller därutöver att Direktoratet för naturförvaltning och Vilt- och fiskforskningsinstitutet ansvarar för inventeringsarbetet i berörda delar av Norge respektive Finland. I Norge redovisas inventeringsresultatet av Norsk institutt for Naturforskning, NINA.

Länsstyrelsen ansvarar för redovisning av rovdjurens förekomst i överensstämmelse med 3 §.

6 § Länsstyrelsen ska förordna en inventeringsansvarig för länet samt därutöver förordna den personal på myndigheten som ges behörighet att kvalitets-säkra observationer.

Antalet personer som ges behörighet att kvalitetssäkra ska begränsas med hänsyn till rovdjursstammarnas storlek i länet och möjligheten för länsstyrelsen att vidmakthålla kontinuitet och upprätthålla personernas kompetens.

De ideella organisationer som medverkar i inventeringsarbetet får var och en utse en *inventeringssamordnare* för organisationen i länet. Organisationernas inventeringssamordnare är kontaktpersoner gentemot länsstyrelsen.

Länsstyrelsen ansvarar för att informationsutbyte sker under inventeringsarbetets gång om mål, metoder, organisation, resultat och utvärdering med deltagande samebyar och organisationer.

I renskötseområdet ska:

- Sametinget, efter förslag från samebyn, utse och förordna *inventeringssamordnare* för samebyn. Därutöver får samebyn ha någon eller några personer som är kontaktpersoner för geografiskt åtskilda vintergrupper. Samebyns inventeringssamordnare är kontaktpersoner gentemot länsstyrelsen,
- antalet kontaktpersoner begränsas med hänsyn till rovdjursstammarnas storlek i samebyn och möjligheten att vidmakthålla kontinuitet och upprätthålla personernas kompetens. Hänsyn ska även tas till samebyns areal och organisation.

Område och metoder

7 § Inventeringar av rovdjur ska utföras årligen i varje län och de svenska samebyarnas totala betesområden i Sverige och Norge. Om snö- och väderförhållandena inte möjliggör inventeringsarbete, ska de områden som inte inventerats redovisas.

Om antalet föryngringar av en art stadigvarande ligger över fastställd minimivå för landet eller ett län kan områdesinventeringar i stället göras vartannat år utanför renskötseområdet. Sådant beslut tas av Naturvårdsverket efter samråd med länsstyrelsen.

8 § Inventeringar i renskötseområdet ska omfatta de svenska samebyarnas totala betesområden i Sverige och Norge. För inventering av järvföryngringar ska en zon på 5 km läggas till det totala betesområdets yttre gräns och för vargföryngringar en zon på 10 km.

Länsstyrelsen ska från norska myndigheter inhämta information motsvarande den i Sverige för samebyarnas betesområden i Norge och inom de tidsramar som gäller i denna föreskrift

Om inventering ska utföras av länsstyrelse eller sameby i Norge ska Statens Naturoppsyn kontaktas innan inventeringsarbetet påbörjas. Vid rovdjursförekomst i berörda delar av Finland ska länsstyrelsen inhämta relevant information från finska myndigheter.

9 § De inventeringsmetoder som ska användas för respektive djurart anges i *bilaga 1*.

10 § Länsstyrelsen är ansvarig för kvalitetssäkring av observationer av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn. Länsstyrelsens personal ska i fält kvalitetssäkra observationer för att fastställa förekomst och i förekommande fall också antal föryngringar.

Observation som kvalitetssäkrats av samebyns eller ideella organisationernas inventeringssamordnare, men inte verifierats av länsstyrelsens personal, ska av länsstyrelsen särredovisas i Rovdjursforum. Det gäller särskilt observationer som påverkar den totala rovdjursförekomsten i länet eller kan påverka ersättningens storlek till sameby enligt Sametingets föreskrifter.

Personer som förordnas att kvalitetssäkra observationer eller fastställa antalet föryngringar ska ha genomgått relevant utbildning enligt 5 § fjärde stycket med godkänt resultat.

11 § Föryngring av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn i länet ska anges utifrån fastställda kriterier. Säkerheten ska anges som *säker* eller *sannolik* föryngring för järv och som *lyckad häckning* eller *häckning med okänt resultat* för kungsörn. För björn, varg och lodjur ska endast *säker* föryngring anges. Kriterierna definieras i *bilaga 1*.

Även antal föryngringar i länet och deras geografiska fördelning ska anges utifrån fastställda kriterier. Kriterierna definieras i *bilaga 1*.

För varg ska därutöver andra förekomster anges, vilka definieras i *bilaga 1*.

I de fall misslyckade föryngringar eller för kungsörn misslyckade häckningar konstaterats ska det anges särskilt

Föryngringar ska registreras som grupperade observationer i Rovdjursforum.

Om föryngring av en art saknas i länet ska regelbunden eller tillfällig förekomst anges.

För varje sameby ska därutöver antal föryngringar och, om sådana saknas, övriga förekomster fastställas.

Sekretess

12 § I 10 kap 1 § sekretesslagen (1980:100) är stadgat om sekretess för uppgifter om lyor och boplatser för aktuella rovdjur.

Dokumentation m.m.

13 § Dokumentation av rovdjursobservationer ska ske genom länsstyrelsernas personal och samebyarnas och de ideella organisationernas inventeringssamordnare i Rovdjursforum eller dessförinnan i fält även på blanketter/kartor.

Länsstyrelsen ansvarar för att observationer registreras i Rovdjursforum. Samtliga delinventeringar och de geografiska områden de täcker ska registreras utan dröjsmål liksom inventeringsslingor, kvalitetssäkrade observationer samt andra relevanta observationer och bytesdjur/kadaver med tillhörande foto- eller annan dokumentation. Såväl inventeringsarbete som utförs av egen personal, som av samebyar eller organisationer ska registreras. Om behörighet för registrering saknas utförs denna av länsstyrelsen.

Observationer under vintern som bedömts vara av varg eller lodjur samt tillhörande inventeringsslingor ska vara registrerade i Rovdjursforum före den 1 april, observationer av järv före den 1 augusti och observationer av björn och kungsörn före den 1 november.

Insamlade prover för DNA-analyser ska registreras på blankett och i Rovdjursforum och levereras på de tider som Naturvårdsverket anger för olika arter på avsedd blankett.

Efter inventeringsperioden ska länsstyrelsen utvärdera det samlade inventeringsresultatet, varvid förekomster och *antal* föryngringar ska fastställas och registreras i Rovdjursforum. Naturvårdsverket ansvarar för utvärdering och fastställer antal föryngringar och övriga förekomster av varg. Detta sker genom att observationerna grupperas i Rovdjursforum före den 1 maj avseende varg och lodjur, före den 1 augusti avseende järv och före den 1 november avseende kungsörn och björn. Grupperingarna registreras slutgiltigt före övergång till ny reproduktionscykel. Sannolika respektive misslyckade föryngringar ska särredovisas.

Tidigare kända boplatser där aktivitet inte observerats (nollobserverationer) ska också registreras i Rovdjursforum.

I Rovdjursforum ska också registreras vilka områden som inventerats och vilka inventeringsmetoder som använts.

I renkötselområdet gäller därutöver

1. att om samebyns inventeringssamordnare och länsstyrelsens fältpersonal inte varit överens i fält ska detta dokumenteras på observationsblankett och i Rovdjursforum. Samebyarna ska beredas möjlighet att yttra sig över länsstyrelsens inventeringsresultat.

2. att länsstyrelsen ska ombesörja att observationer i Norge och Finland dokumenteras på samma sätt som observationer gjorda i Sverige, om de kan påverka ersättningsnivåerna. Om skiljaktig mening avser observation i Norge ska länsstyrelsen informera berörd fältpersonal och Norsk institutt for Naturforskning, NINA

Redovisning

14 § I Rovdjursforum ska länsstyrelsen ha dokumenterat inventeringsverksamheten på sådant sätt att erforderliga uttag och redovisningar kan göras av länsstyrelsen själv samt på nationell nivå av Naturvårdsverket.

Antalet föryngringar som dokumenterats under inventeringsperioden för varg, järv och lodjur redovisas särskilt.

Länsstyrelsen ska återkommande i de regionala rovdjursgrupperna informera om rovdjursstammarnas utveckling och om inventeringsverksamheten.

Länsstyrelsen ska senast den 20 januari till Naturvårdsverket redovisa hur inventeringsmedlen använts föregående kalenderår och vilka insatser som gjorts av länsstyrelsen, samebyarna och de ideella organisationerna.

Naturvårdsverket ansvarar för att uppdateringar gällande rovdjur sker på en webbplats före den 1 juni främst avseende varg och lodjur, den 1 september främst avseende järv och den 1 december främst avseende björn och kungsörn. Vid dessa uppdateringar ska aktuella sammanställningar presenteras över antal föryngringar och övriga förekomster i landet. Redovisningen ska presenteras på nationell och länsnivå samt inom respektive utanför samebyarnas betesområden.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2008, varvid föreskrifterna NFS 2004:17 och 2004:18 ska upphöra att gälla.

NFS 2007:10

Naturvårdsverket

LARS-ERIK LILJELUND

Klas Allander
(Viltförvaltningsenheten)

Inventeringens syfte och metoder

Inventeringens syfte är att fastställa det *totala* antalet årliga föryngringar av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.

Enhetliga kriterier för föryngring och förekomst ska användas och arbetet ska så långt möjligt genomföras med samma metodik i Sverige och berörda delar av Norge och präglas av objektivitet, trovärdighet och hög precision.

Därutöver ska utbredning och förekomst fastställas utan hänsyn till antalet individer. Det innebär att i områden med inga eller få föryngringar av en art ska dokumentation ske även av övriga observationer för att spridning alternativt tillbakagång ska kunna följas.

Metoder

Inventeringsmetoderna kan indelas i passiva och aktiva. De aktiva är sådana som kräver fältarbete. För att uppnå bästa resultat krävs en kombination av aktiva och passiva metoder.

Aktiva metoder

Definitioner

Snoking

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa förekomst och föryngring av rovdjur i ett område. Metoden innebär att observationer av rovdjur verifieras i fält, alternativt att man söker individer, spår eller boplatser av nämnda arter. Antal föryngringar, familjegrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer fastställs genom att spåra ihop alternativt spåra isär de spårlopör som påträffas.

Boplatsbesök

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa föryngring av varg, järv eller kungsörn. Metoden innebär att revir eller boplatser av nämnda arter kontrolleras för att fastställa om föryngring skett eller inte.

Områdesinventering

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa förekomst och antal föryngringar av rovdjur. För varg ska även fastställas antal familjegrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer i ett område. Metoden innebär att spårlopör av djur på snö söks i ett område under en eller två dagar. Antal föryngringar, familjegrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer fastställs genom att spåra ihop alternativt spåra isär de spårlopör som påträffas.

Rullande inventering

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa förekomst och antal föryngringar av rovdjur. För varg ska även fastställas antal familjegrupper,

revirmarkerande par eller övriga stationära individer i ett område. Metoden innebär att spårloppor av djur på snö söks i ett större område där arbetsinsatsen flyttas över området i en riktning under en längre tid (dagar, veckor). Inventerade områden ska inte återbesökas under samma inventering. Antal föryngringar familjegrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer fastställs genom att spåra ihop alternativt spåra isär de spår efter rovdjur som påträffas. Metoden kan främst tillämpas i renskötselområdet.

Spillningsinventering

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa främst förekomst och antal individer i ett område. Metoden innebär att spillning av aktuell rovdjursart insamlas på ett standardiserat sätt. DNA-analys av spillningen utförs, varvid art och individ fastställs. Kön och släktskap kan ibland fastställas.

Passiva metoder

Passiva metoder utgör ett komplement till aktiva metoder. Länsstyrelsen ska fortlöpande registrera observationer av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn i Rovdjursforum. Därutöver ska länsstyrelsen i Rovdjursforum registrera de rovdjur som fålls med stöd av skydds jaktbestämmelser och de tamdjur (utom ren), som dödas, skadas eller rapporteras saknade i samband med rovdjursangrepp.

Även andra observationer som verifierar rovdjursförekomst ska dokumenteras, exempelvis en funnen vargdödad älg. Även björns spillning utgör verifikation på förekomst liksom björniden.

I renskötselområdet ska länsstyrelsens fältpersonal även registrera de renkadaver som påträffas, varvid dödsorsaken ska anges.

Användbara *passiva metoder* är:

- rovdjursobservationer av allmänheten
- fållda rovdjur under jakt
- fallvilt
- bytesdjur (renar och övriga tamdjur samt vilt) som dödat av rovdjur.

Inventering av björn

Aktiva metoder

Föryngring

- Länsstyrelsen ska fortlöpande registrera samtliga observationer av björnhonor med ungar i Rovdjursforum.
- Fältkontroller av observationer ska göras, där sådana bedöms meningsfulla, varvid det särskilt ska bedömas om det är årsungar eller äldre ungar i sällskap med björnhonan.

Andra observationer än föryngring

I län eller delar av län där björn normalt inte föder ungar ska även andra observationer än sådana som dokumenterar föryngring registreras i Rovdjursforum. Det gäller särskilt i randområden för björnens utbredning i landet. Därutöver ska alla björniden registreras.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet föryngringar får koncentreras till perioden 15 april – 31 juli.

Reproduktionscykel

- 1 januari – 31 december (antal föryngringar kan redovisas under samma kalenderår ungar fötts, men kan kompletteras efterföljande år),
- varje observation av en björnhona med ungar ska kopplas till det år ungarna fötts.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av björn kan fastställas tidigast under april månad, då björnhonor med årsungar kan lämna idet. Endast säkra föryngringar ska anges. Eftersom det efter den 1 augusti är svårt att säkert avgöra om en björnhona har årsungar eller fjolårsungar ska alla observationer av björnhonor med ungar oberoende av ungarnas ålder registreras i Rovdjursforum.

Föryngring av björn ska bedömas som säker om:

- spår- eller synobservation görs av en björnhona med minst en årsunge eller äldre unge,

eller om

- årsunge tillvaratas/skjuts eller påträffas död,
- klomärken av klättrande björnungar, spillning etc. visar att björnungar fötts vid ett ide.

Vid observation av björnhona med ungar ska ungarnas födelseår uppskattas (reproduktionscykel).

- Alla observationer av björnhonor med minst en unge i närheten av varandra ska antas härröra från samma föryngring tills dess annat är visat genom bedömning av ungarnas födelseår, avstånd mellan kvalitetssäkrade observationer eller utifrån kombinationen avstånd och aktivitetsdag.
- Olika antal ungar tillsammans med hona kan bara vid observationer som gjorts under gynnsamma förhållanden och under lång tid vara ett komplement till andra särskiljningsfaktorer, som ungarnas födelseår och avstånd, och då utgöra grund för särskiljning.
- Antalet föryngringar kan stundom beräknas efter spillningsinventering och DNA-analys av spillning.

Inventering av varg

Aktiva metoder

Föryngring och andra förekomster

- Länsstyrelsen ska fortlöpande i Rovdjursforum registrera samtliga kvalitetssäkrade observationer av vargföryngringar, familjegrupper, revirmarkerande par och övriga stationära vargar.
- Vargföryngringar får dokumenteras redan på sommaren eller hösten genom olika typer av observationer av vuxna djur och/eller valpar.
- Spillningsprov för DNA-analys ska insamlas där det är möjligt.
- Inventering på snö av vargföryngring sker i huvudsak parallellt med inventering av lodjur.
- Fastställandet av det totala antalet stationära individer eller antalet individer i en föryngring/familjegrupp ska vara avslutat före den 1 mars.
- Länsstyrelsen bedömer i samråd med Naturvårdsverket och efter samråd med samebyns och/eller de ideella organisationernas inventeringssamordnare var inventeringsinsatser ska göras samt vilken metod som ska användas. Inventeringarnas upplägg ska överensstämma med dessa föreskrifter. Förutom föryngringar ska även andra förekomster av vargar lokaliseras samtidigt inom det inventerade området.

Samtliga kvalitetssäkrade observationer av varg ska registreras i Rovdjursforum och antalet individer ska så långt möjligt fastställas även för familjegrupper.

Inventeringsperiod

Fältinsatser för att fastställa antalet föryngringar och andra förekomster ska utföras under perioden 1 oktober – 28/29 februari. Föryngringar kan dock fastställas på barmark under juli–september.

Reproduktionscykel

- 1 maj – 30 april (antal föryngringar kan redovisas under samma kalenderår valpar fötts, men alltid efterföljande år),
- varje observation av föryngring ska kopplas till det år valparna fötts.

Villkor vid spårning

Villkor som samtliga ska vara uppfyllda vid spårning för att bedöma antal vargar är:

- spårningar är gjorda före den 1 mars (gäller det totala antalet individer eller antalet individer inom ett revir),
- djuren har detaljspårats spårstämpel för spårstämpel på lämpligt sätt i minst 3 km,
- spåren är av samma ålder och vargarna har gått i samma riktning.
- Vid fastställande av föryngring/revirmarkerande par på basis av enbart antalet vargar i ett revir ska minst 3 olika detaljspårningar om vardera minst 3 km genomföras under inventeringssäsongen. Varje detaljspårning ska avse olika aktivitetsdatum för vargarna.

Om det inte varit möjligt att uppfylla 3 km-kriteriet ska orsaken anges i Rovdjursforum.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av varg ska fastställas genom olika typer av observationer avseende föräldradyr och valpar från födseln och fram till den 1 mars året efter föryngringen.

Endast säkra föryngringar ska anges.

Föryngring av varg får bedömas som *säker* om minst ett av kriterierna 1–5 är uppfyllda:

1. observation före den 1 mars av minst fem vargar inom ett revir (övriga villkor vid spårning se ovan),,
2. antalet vargar i ett revir är fler än föregående säsong, dock minst tre,
3. syn-/hörobservation av valp/valpar,
4. valp tillvaratas/skjuts eller påträffas död,
5. kontroll vid lya och/eller rendezvousplats om samtliga fyra punkter a–d nedan är uppfyllda:
  - a. *Upptampade stigar*: vid lyan/rendezvousplatsen finns ett system av väl synliga men mjukt slitna stigar
  - b. *Liggplatser/lekplatser*: välanvända legor och lekplatser med bortnött eller vissen tillplattad vegetation.
  - c. *Bitmärken/rivmärken*: kvistar och pinnar etc. som är söndertuggade eller har bitmärken eller förekomst av tydligt sönderrivna murkna stubbar.
  - d. *Spillning*: spillning från valpar och vuxna djur, som ska insamlas och DNA-analyseras.

I händelse av snöbrist eller andra ogynnsamma spårförhållanden får tidsfristen i synnerliga fall utsträckas till den 1 april om antalet registrerade vargar i reviret är minst fyra.

Kriterier för att fastställa antal föryngringar eller andra förekomster

- Då två eller flera spårobservationer på snö av föryngringar/revirmarkerande par/ensamma vargar förekommer relativt nära varandra ska spårlooporna av *revirmarkerande* vargar spåras ihop alternativt isär genom sammanhängande detaljspårningar.

- Olika antal vargar i olika grupperingar får inte utgöra grund för särskiljning.
- Särskiljningsåtgärder ska registreras i detalj i Rovdjursforum eller dessförinnan i fält på blanketter och kartor. Även felkällor ska anges.
- Alla observationer i närheten av varandra antas härröra från samma föryngring/revir tills dess annat är visat genom särskiljning enligt ovan eller efter DNA-analys av prover.
- Olika observationer under inventeringsperioden inom 100 km och inom en yta av 2 000 km² ska räknas som samma föryngring/revir så länge inte motsatsen är bevisad.

Kriterier för annan vargförekomst än föryngring

Familjegrupp

Samtliga punkter nedan ska vara uppfyllda

- minst tre vargar i en flock,
- minst en av vargarna revirmarkerar,
- vargen eller vargarna revirmarkerar *regelbundet*,
- föryngring i reviret har dokumenterats minst en gång under de senaste två åren.

Revirmarkerande par

Samtliga punkter nedan ska vara uppfyllda

- två vargar i sällskap,
- båda vargarna revirmarkerar på samma plats mot samma föremål,
- ”löpblod” har registrerats i tikens urin,
- vargarna revirmarkerar *regelbundet*.

Övrig stationär varg

- ensam varg som revirmarkerar,
- vargen revirmarkerar *regelbundet* och rör sig inom en yta som motsvarar ett revir.

Om *regelbundna* revirmarkeringar inte har observerats kan förekomsten av övrig stationär varg fastställas om:

- det under vinterns snöperiod gjorts observationer av en varg under minst tre sammanhängande månader inom en yta som motsvarar ett vargrevir och revirmarkeringar har observerats vid minst ett tillfälle,
- positionering av radiomärkt varg visar att djuret rört sig inom en yta som motsvarar ett vargrevir, under minst tre sammanhängande månader, utan att kriterierna ovan har uppfyllts,

Till kategorin övriga stationära vargar räknas även;

- två vargar som utgör en spillra av en tidigare familjegrupp, där ett föräldradjur finns kvar tillsammans med *en* annan varg.
- valpar som förlorat båda föräldradjuret och som rör sig inom en yta motsvarande ett vargrevir.

Övrig varg

- varg som inte uppfyller kriterierna för någon av ovan nämnda förekomster.

Revir och revirmarkeringar

- Med vargrevir avses ett område där en ensam varg, ett vargpar utan valpar eller ett föräldrapar revirmarkerar.
- Med revirmarkeringar avses urinmarkering; urinering mot upphöjda föremål med lyft ben alternativt krafsmarkering; ytligt krafsande i marken med alla fyra tassarna.
- Med regelbundna revirmarkeringar avses minst två revirmarkeringar inom en spårad sträcka av högst tre kilometer.

Inventering av järv

Aktiva metoder

Föryngring

- Länsstyrelsen ska fortlöpande registrera samtliga observationer av järvföryngringar i Rovdjursforum.
- Tidigare kända föryngringslokaler och potentiella föryngringsområden ska besökas årligen under mars–maj.
- Varje besök vid kända föryngringslokaler ska registreras i Rovdjursforum oavsett om observationer görs som tyder på aktivitet av järv eller inte.
- Fotodokumentation av syn- eller spårobservationer av ungar ska bifogas i Rovdjursforum.
- Från varje föryngring ska spillningsprov insamlas från det som bedöms vara järvhonan. Om möjligt även från ungar och dominanta hanar.
- Om osäkerhet beträffande föryngring fortfarande råder efter vårvinterns besök görs efterkontroll på försommaren innan ny växlighet försvarar arbetet. Vid efterkontroll ska tecken på föryngring dokumenteras med foto eller video och registreras i Rovdjursforum.
- Observationer under barmarkstid av järvhonor med ungar är mycket ovanliga och ska användas endast i de fall de är dokumenterade med foto eller video. Årsungar kan inte skiljas från vuxna djur utifrån synobservationer efter den 1 augusti.

Andra observationer än föryngring

I län eller delar av län där järv normalt inte föder ungar ska även andra observationer än sådana som dokumenterar föryngring registreras i Rovdjursforum. Det gäller särskilt i randområden för järvens utbredning i landet.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet föryngringar ska koncentreras till perioden 1 mars – 30 juni.

- 1 mars – 28 (29) februari (antal föryngringar redovisas samma kalenderår ungar fötts),
- varje observation som tyder på föryngring ska kopplas till det år ungarna fötts.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av järv ska fastställas främst genom lokalisering av lyor under mars–maj. Föryngring ska anges som säker föryngring eller sannolik föryngring.

Föryngring av järv ska bedömas som säker om:

- observation av minst en järvunge görs vid lya eller i dess närhet,

eller om

- järvunge tillvaratas/skjuts eller påträffas död vid lokalen.

Föryngring ska bedömas som sannolik om båda av nedan angivna villkor är uppfyllda:

- lyeplats/lyehål har hittats,
- vid minst tre besök med goda spårförhållanden (minst två spårdygn) har järvspår till och från lyan observerats som visar att lyehålet används regelbundet (varje dygn). Besöken ska ha gjorts spridda över minst en treveckorsperiod under mars–maj, eller

Om andra punkten ovan inte kan uppfyllas får föryngring bedömas som sannolik om samtliga av nedan angivna villkor är uppfyllda:

- lyeplats/lyehål har hittats,
- vid minst ett besök med goda spårförhållanden (minst ett spårdygn) har järvspår till och från lyan observerats som visar att lyehålet används regelbundet.
- godkänd efterkontroll är utförd

För godkänd efterkontroll ska kriterierna a och b nedan vara uppfyllda samt ytterligare minst ett av kriterierna c–e:

- a. Bytesdjur: rester från flera bytesdjur finns i lyan.
- b. Spillning: rikligt med spillning finns vid minst en ”toalett”, som ska insamlas för DNA-analys.
- c. Liggplatser: i gångsystemet hittas liggplatser efter djuren; liggplatserna är mer nedisade och släta än övriga delar av lyan; bäddar av ris, kvistar och mossa kan förekomma.
- d. Ullhår: i liggplatserna, i gångsystemen, på stenar, på kvistar m.m. finns rikligt med ljust ullhår från järv.
- e. Bitmärken: kvistar eller andra föremål som varit exponerade i lyan är söndertuggade/-rivna eller har bitmärken.

Kriterier för att fastställa antal föryngringar

Om en järvhona med ungar observeras före den 1 augusti inom 10 km från en redan känd lya ska observationen bedömas ”tillhöra” den tidigare kända föryngringen. För att en sådan observation ska utgöra grund för ny föryngring ska DNA-analys bekräfta att det rör sig om olika föryngringar.

Inventering av lodjur

Aktiva metoder

Föryngring

- Länsstyrelsen ska fortlöpande registrera samtliga observationer av lodjursföryngringar i Rovdjursforum.
- Fältkontroller av inkomna rapporter om lodjursföryngringar kan utföras från första snön till och med den 28(29) februari.
- Länsstyrelsen ska identifiera delområden där flera lodjursföryngringar kan finnas (i prioritetsordning: områden där föryngringar konstaterats under reproduktionscykeln, områden där föryngringar konstaterats tidigare år, områden där förekomst inte konstaterats).
- Fotodokumentation av spårobservationer av hona med ungar bör bifogas i Rovdjursforum.
- För att fastställa antalet lodjursföryngringar genomförs riktat fältarbete och särskiljning i angivna delområden före den 1 mars.
- I delområden där flera lodjursföryngringar sannolikt finns invid varandra bedömer länsstyrelsen efter samråd med samebyns och/eller de ideella organisationernas inventeringssamordnare var särskilda inventeringsinsatser ska göras samt vilken inventeringsmetod som ska användas.
- Kvalitetssäkrade observationer av lodjursföryngringar före den 10 januari och som inte återfunnits därefter ska särredovisas.
- Observationer av lodjur med ungar under barmarkstid är mycket ovanliga, och ska användas endast i de fall de är dokumenterade med foto eller video.

I renskötselområdet gäller därutöver:

- Särskiljningsinsatserna i ett område ska koncentreras till en sammanhängande period om längst 4 veckor inom perioden 10 januari–28/29 februari.

Andra observationer än lodjursföryngringar

I län eller delar av län där lodjur normalt inte föder ungar ska även andra observationer än sådana som dokumenterar föryngring registreras i Rovdjursforum. Det gäller särskilt i randområden för lodjurets utbredning i landet.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet lodjursföryngringar ska utföras från första snön och fram till den 1 mars.

Reproduktionscykel

- 1 maj – 30 april (antal föryngringar kan redovisas först året efter det att ungarna fötts),
- varje observation av en lodjurshona med ungar ska kopplas till det år ungarna fötts.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av lodjur ska fastställas främst genom observationer av lodjurshonor som åtföljs av årsungar.

Föryngring av lodjur ska bedömas som säker om

- det är spår efter *två eller flera lodjur* som går tillsammans och *samtliga* tre villkor nedan är uppfyllda, såvida inte det är uppenbart att det är en annan konstellation av lodjur:
- Spårningen är gjord under inventeringsperioden.
- Djuren har detaljspårats spårstämpel för spårstämpel på lämpligt sätt i minst 3 km.
- Spåren är av samma ålder och lodjuren har gått i samma riktning och följts åt.

Om det inte varit möjligt att uppfylla 3 km-kriteriet ska orsaken anges i Rovdjursforum.

Andra iakttagelser som var för sig verifierar lodjursföryngring är:

- synobservation av två eller flera lodjur som följs åt före den 1 mars,
- lodjursunge observeras, tillvaratas, skjuts eller påträffas död,

Kriterier för att fastställa antal föryngringar

- Då två eller flera observationer av lodjursföryngring förekommer intill varandra ska spårloporna av *föryngringarna* spåras ihop alternativt isär genom sammanhängande detaljspårningar.
- Särskiljningsåtgärder ska registreras i detalj i Rovdjursforum eller dessförinnan i fält även på blanketter och kartor. Även felkällor ska anges.
- Olika antal djur i grupper av lodjur får inte utgöra grund för särskiljning.
- Alla observationer i närheten av varandra antas härröra från samma föryngring tills dess annat är visat genom särskiljning enligt ovan eller i renkötselområdet efter DNA-analys av prover.
- För att i renkötselområdet fastställa antalet föryngringar ska spillningsprover insamlas från näraliggande föryngringar. Prover ska insamlas från honor och dominant hanar.
- I absoluta undantagsfall och då det inte varit möjligt att genomföra ”riktade områdesinventeringar” eller andra särskiljningsåtgärder under perioden 10 januari – 28/29 februari, får antalet lodjursföryngring bedömas utifrån inbördes avstånd av kvalitetssäkrade observationer. Olika observationer av föryngringar under inventeringsperioden och inom 25 km ska räknas som samma föryngring så länge inte motsatsen är bevisad.

Inventering av kungsörn

Aktiva metoder

Häckning

- Tidigare kända revir/boplatser ska besökas årligen under perioden: 1 januari – 15 september.
- Potentiella häckningsområden ska besökas under perioden: 15 februari – 30 april för att dokumentera spelflygande örnar eller andra observationer som tyder på revirhävdande par och/eller häckning.
- Bebodda boplatser ska besökas efter den 1 juni för att dokumentera att ungar fötts.

Andra observationer än häckning

I län eller delar av län där kungsörn normalt inte häckar ska även andra observationer än sådana som dokumenterar häckning registreras i Rovdjursforum. Detta gäller särskilt observationer under häckningstid av vuxna örnar.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet häckande par får koncentreras till perioden 1 juni – 15 september.

Reproduktionscykel

- 1 januari – 31 december (antal häckande par kan redovisas samma år häckning skett),
- varje observation som tyder på häckning ska kopplas till det år då häckning skett.

Kriterier för att fastställa en häckning

Påbörjad häckning av kungsörn får fastställas tidigast då ruvning påbörjats. Häckning ska anges som: *lyckad häckning*, *häckning med okänt resultat* eller *misslyckad häckning*.

Lyckad häckning av kungsörn ska bedömas om:

- synobservation görs i boet tidigast den 1 juni av minst en unge
- synobservation görs före den 15 september av minst en flygg unge som observeras i ett känt revir.

Häckning med okänt resultat ska bedömas om:

- synobservation görs i bo av ägg och/eller av ruvande fågel
- synobservation görs i boet av minst en unge före den 1 juni, varefter inget återbesök har gjorts.

Misslyckad häckning föreligger om:

- ingen unge, död unge, rötägg eller äggrester konstateras i bo före den 15 juli där tidigare under inventeringsperioden ruvande fågel, ägg eller unge konstaterats.

till Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn

beslutade den 12 december 2007.

Till 1 §

Misslyckad föryngring

Unge/ungar har dokumenterats som senare under reproduktionscykeln dött eller förolyckats. Samtliga ungar i årskullen har dött oavsett orsak. För kungsörn kan även ruvande fågel eller ägg i bo ha dokumenterats varefter häckningen spolierats. Andra exempel kan vara att forskningsprojekt dokumenterat att en sändarmärkt hona fött ungar, vilka senare under inventeringsarbetet aldrig återfunnits.

Till 4 §

Tillgängliga medel för såväl administration som fältarbete bör fördelas utifrån:

- de av länsstyrelsen fastställda regionala delmålen för rovdjursstammarna (gäller då sådana antagits av länsstyrelsen och fastställts av Naturvårdsverket),
- länets skogs- och fjällareal (lämpliga habitat),
- antal rovdjursarter som uppträtt i länet under de närmast föregående tre åren (differentiering mellan arterna beroende på artens nationella hotstatus och aktuella förekomst i länet, tidsåtgång för fältarbete etc.),
- antalet rovdjursföryngringar som dokumenterats i länet under de närmast föregående tre åren,
- akut behov av uppföljning av mer utsatta arter (främst varg och järv) i särskilda områden,

För län med renskötsel bör tillgängliga medel för såväl administration som fältarbete även fördelas utifrån:

- antalet samebyar med betesrätt i länet,
- hur många av länets samebyar som har betesområden i Norge och områdenas storlek och tillgänglighet.

Till 5 §

Utbildningens organisation

För att förbättra samtliga aktörers kompetens krävs fortlöpande utbildning. Länsstyrelsen bör bekosta utbildning av minst en inventeringssamordnare i samebyar med fasta rovdjursstammar. Motsvarande bör gälla för de organisationer som deltar aktivt i inventeringsarbetet. I övrigt bör samebyarna och deltagande organisationer själva ansvara för att av dem utsedda personer har relevanta kunskaper.

För att kvalitet och kontinuitet skall upprätthållas, samtidigt som kostnaderna hålls på en rimlig nivå, bör samebyarna och de ideella organisationerna eftersträva att inte byta inventeringssamordnare om det inte är nödvändigt.

Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet tillhandahåller på Naturvårdsverkets uppdrag grundutbildning för länsstyrelserna beträffande inventeringsverksamheten och ansvarar även för kunskapsproven.

Länsstyrelserna bör i egen regi ansvara för att personalen och övriga intressenter årligen vidareutbildas.

Viltskadecenter tillhandahåller på Naturvårdsverkets uppdrag, i mån av efterfrågan, även vidareutbildning. Sådan utbildning bör förläggas regionalt.

Utbildningens innehåll

Grundutbildningen bör innehålla relevant information om:

- rovdjurspolitiken
- relevant lagstiftning med särskilt fokus på gällande föreskrifter
- deltagande aktörers åtaganden och ansvar
- rennäringen förutsättningar
- spårkunskap och spårning inklusive felkällor
- dokumentation på blanketter och kartor
- hantering av, och rutiner för provtagning för DNA-analys
- registrering och uttag i Rovdjursforum
- information och kommunikation

Vid vidareutbildningarna bör större vikt läggas vid svårigheter med fältbestämningar och dokumentation i Rovdjursforum. Vidareutbildningen bör också innehålla praktiskt fältarbete.

Distansinläsning bör kunna ske inför utbildningarna.

Kunskapsprov

Kunskapsprovet bör styrka att person som genomgått utbildningen med godkänt resultat inte bara besitter relevanta kunskaper om spår och spårtecken utan också har god kännedom om rovdjurspolitikens mål och innehåll samt relevant lagstiftning. Särskild vikt bör läggas vid gällande inventeringsföreskrifter och vilka kriterier som skall vara uppfyllda vid olika förekomster av rovdjur. Personen bör även vara väl förtrogen med Rovdjursforum.

Viltskadecenter för en förteckning över personer som genomgått utbildningen och vilka som avlagt skriftligt prov med godkänt resultat. Viltskadecenter meddelar kursdeltagaren kursresultatet och utfärdar vid godkänt resultat ett kursintyg. Viltskadecenter informerar berörd rovdjursansvarig om provresultaten för personer knutna till länet samt informerar Sametinget om provresultatet för personer som genomgått utbildning på samebyns rekommendation.

Informationsutbyte

För utbyte av information om inventeringsarbetet samt bedömning av resultat m.m. bör erforderliga möten hållas mellan länsstyrelsens fältpersonal och de ideella organisationernas och/eller samebyarnas inventeringssamordnare.

Sådana avstämningsmöten bör alltid hållas inför stundande inventeringssäsong samt under senare delen av inventeringsperioderna.

Stormöten med företrädare för samebyarna bör hållas återkommande, om än inte årligen.

Vargförekomst

Viltskadecenter utvärderar, på Naturvårdsverkets uppdrag, i samarbete med länsstyrelserna olika förekomster av varg. Därutöver bör Viltskadecenter samordna inventeringsverksamheten beträffande varg.

Utrustning och prover för DNA-analyser

Viltskadecenter tillhandahåller länsstyrelserna, på Naturvårdsverkets uppdrag, utrustning för insamling av prover samt prioriterar, förvarar och förmedlar insamlade prover av betydelse för förvaltningen till av Naturvårdsverket avtalat laboratorium. Viltskadecenter bör, beträffande analys av akutprover från varg, samråda med Naturvårdsverket och berörd länsstyrelse. Viltskadecenter måste även prioritera vilka övriga vargprover som ska analyseras inom ramen för gällande avtal med berört laboratorium.

Rovdjursforum

Viltskadecenter tillhandahåller länsstyrelserna, på Naturvårdsverkets uppdrag, grundutbildning samt support och granskar och bedömer inkomna önskemål till vidareutveckling från användarna.

Till 7 §

I Norge har Statens Naturoppsyn motsvarande ansvar som länsstyrelsen i Sverige vid registrering. Ansvaret för rovdjursförvaltningen i Norge ligger både på Direktoratet for naturforvaltning, regionala rovvilt nämnder och fylkesmännen enligt norska föreskrifter om förvaltning av rovvilt.

Till 9 § samt avsnitt om metoder i bilaga 1

Aktiva metoder

Områdesinventering

Områdesinventering bör utföras under minst två dagar med stabilt väder och bra spårförhållanden. Ambitionen är att *samtliga* föryngringar eller andra förekomster av särskilt intresse lokaliseras och särskiljs genom sammanhängande spårningar på snö inom inventeringsområdet. Områdesinventeringar bör genomföras med erforderligt antal personer, varvid deltagarnas kompetens och inventeringens kostnad beaktas. Det är viktigt att relevanta observationer hinns med att kvalitetssäkras av länsstyrelsen inom områdesinventeringens tidsram.

I län där områdesinventeringar är avgörande för inventeringsresultatet för en art bör beredskap finns så att inventeringarna kan genomföras oberoende av veckodag.

Järv

Föryngring av järv kan fastställas från det att ungarna föds i lyan vid månads-skiftet februari–mars, till dess de lämnar lyan tillsammans med honan. Därefter kan hona med unge/ungar observeras i närområdet.

I de fall där föryngring inte har kunnat fastställas under snösäsongen, men där misstanke om föryngring föreligger, bör efterkontroll göras på tidigare kända lye-platser.

Lodjur

Alla spårlopor bör följas så långt att det går att avgöra om löpan härrör från ett ensamt djur eller från flera djur i sällskap. Sammanhängande spårning – spårstämpel för spårstämpel – i minst 3 km, helst på skidor/till fots, bör eftersträvas. Betydelsen av långa spårningar är viktig även för att familjegrupper inte skall förbises.

Till 10 §

Kvalitetssäkring kan utföras av länsstyrelsens personal eller av person som förordnats av länsstyrelse.

Person som utför kvalitetssäkring bör dokumentera vad han eller hon själv ser vid kvalitetssäkringstillfället. Iakttagelser som gjorts tidigare av andra personer eller egna tolkningar bör tydligt framgå av dokumentationen. Det gäller särskilt om det föreligger delade meningar om observationen.

I renkötselområdet gäller därutöver:

Kvalitetssäkringen bör så långt möjligt göras gemensamt av länsstyrelsens kvalitetssäkrare och samebyns inventeringssamordnare.

Observationer som rapporterats till samebyn av samebymedlemmar eller andra personer bör först bedömas av samebyns inventeringssamordnare, om aktuell observationen kan berättiga till ytterligare ersättning för rovdjursförekomst till samebyn.

Innan länsstyrelsens kvalitetssäkrare kallas för att verifiera en sådan observation bör samebyns inventeringssamordnare vara övertygad om att observationen är riktig. Det gäller särskilt om observationen gjorts på tider eller på platser där verifieringen föranleder särskilt kostsamma transporter.

Observation som kvalitetssäkrats av samebyns inventeringssamordnare, men inte kunnat kvalitetssäkras av länsstyrelsens personal, får enligt 9 § andra stycket viltskadeförordningen (2001:724) berättiga till ersättning för förekomst eller föryngring endast om det finns särskilda skäl och förekomsten kan anses styrkt. Följande krav bör ställas på sådana observationer:

- det är styrkt att länsstyrelsens personal omgående kontaktats för kvalitetssäkring i fält,
- observationen är kvalitetssäkrad av samebyns inventeringssamordnare som genomgått utbildning i Viltskadecenters regi med godkänt resultat,
- kvalitetssäkringen är fullständigt dokumenterad med hjälp av ifyllda blanketter, foto av spårlopor etc. och observationen med dokumentation är registrerad i Rovdjursforum.

Till 11 § samt avsnitt om kriterier i bilaga 1*Spillningsprover*

Spillning bör insamlas från samtliga järvhonor som bedöms ha ungar och så långt möjligt från de lodjursfamiljer och de vargar som uppträder i renskötselområdet. Även spillning från dominant handjur bör insamlas från samma områden.

Föryngring av järv

Fältarbete utförs under hela inventeringssäsongen. Undantag från kravet på tre besök spridda över tre veckor vid sannolik föryngring kan bara tillämpas om spårförhållanden eller andra orsaker omöjliggjort fältbesök i aktuellt område tidigare under inventeringssäsongen.

Antal föryngringar av lodjur

För lodjur kan den eventuella osäkerhet som finns beträffande antalet föryngringar i ett län anges med ett lägsta och ett högsta antal. Det lägsta antalet föryngringar är det officiella antalet grupperade föryngringar i länet som baserar sig på kvalitetssäkringar och särskiljningar enligt rådande kriterier. Det högsta antalet baserar sig på den inventeringsansvariges bedömning av, av länsstyrelsen ej kvalitetsförsäkrade föryngringen (10 § andra stycket), missade fynd och/eller särskiljningar på grund av dåliga väderförhållanden, etc.

Till 12 §

Det är viktigt att uppgifter om lyor, boplatser, rendezvousplatser samt platsangivelser för insamlade spillningsprover av aktuella rovdjur behandlas med försiktighet under hela inventeringsarbetet från planläggning till resultatredovisning och inte bara under själva fältarbetet. Dokumentation på blanketter och kartor samt i Rovdjursforum bör hanteras varsamt och inte bli åtkomlig för obehöriga.

Till 13 §*Dokumentation av observationer i Norge och Finland*

Naturvårdsverket och berörd länsstyrelse bör verka för att personer som arbetar på myndigheter i grannländerna dokumenterar observationer enligt de kriterier som finns i föreskrifterna. I Norge utförs fältarbete av Statens naturoppsyn och Statsskog/Fjelltjensten och i Finland främst av Metsähallitus. I Rovdjursforum bör även uppgifter från dessa kunna registreras.

Allmänhetens observationer

Allmänhetens observationer bör så långt möjligt registreras i Rovdjursforum. En skälighetsbedömning görs utifrån observationens betydelse i jämförelse med andra tidigare kända observationer.

Revir

Revir bör av länsstyrelsen ges unika namn eller beteckningar som används kontinuerligt, dvs. även år då föryngring inte förekommer. Använda bon eller lyor/lyehål inom reviret anges med exakt platsangivelse de år de används.

Fotodokumentation

Dokumentation i form av fotografier och filmsekvenser är viktigt för att styrka en observation. Om dokumentationen inkommer i efterhand från tredje part bör observationsplats, datum och tidsangivelse tydligt framgå av bilderna. Sådana fotografier och filmsekvenser bör lagras i Rovdjursforum.

Blanketter

De blanketter som finns tillgängliga på Rovdjursforums förstasida bör användas, såvida inte andra instruktioner ges av länsstyrelsen. Blanketterna är således tillgängliga för alla – dvs. även personer som inte har behörighet till Rovdjursforum under webbadress: www.rovdjursforum.se

Behörighet till Rovdjursforum

Behörighet för fler intressenter att registrera i Rovdjursforum kommer successivt att utökas. Deltagare i inventeringar som inte har behörighet dokumenterar observationer m.m. på blanketter och kartor. Sådana uppgifter bör snarast registreras i Rovdjursforum.

Fällt vilt

Fällda rovdjur och fallvilt bör i avvaktan på en egen ”modul” i Rovdjursforum registreras där som synobservationer. Där bör fallvilt och djur som fälls vid skydds jakt registreras som observationer kopplade till separata ”inventeringar” i länet.

Till 14 §

Länsstyrelsens redovisning

Av dokumentationen i Rovdjursforum bör antalet föryngringar och förekomster fördelade på län och samebyar framgå.

Varg	antal säkra föryngringar och andra förekomster
Björn	antal säkra föryngringar
Järv	antal säkra respektive sannolika föryngringar
Lodjur	antal säkra föryngringar
Kungsörn	antal lyckade häckningar, häckningar med okänt resultat.

Föryngringar som delas mellan samebyar, län eller länder särredovisas liksom alla misslyckade föryngringar eller häckningar.

Motsvarande information bör även kunna utläsas av registrerade observatio-

ner, grupperingar m.m. i Rovdjursforum. För varg, järv och kungsörn bör även kontrollerade revir och lyeområden utan aktivitet framgå.

Om föryngring inte dokumenterats i ett län eller en sameby måste i förekommande fall regelbunden alternativt tillfällig förekomst redovisas.

I Rovdjursforum bör även kunna utläsas vilka inventeringsmetoder som använts samt vilka områden som inventerats under olika inventeringar. Såväl planerat som inventerat område bör framgå samt vilka som medverkat i inventeringsarbetet.

Viltskadecenters redovisning

På Naturvårdsverkets uppdrag redovisar Viltskadecenter rovdjurens utbredning på sin webbsida. Redovisningen bör vara så detaljerad att det också kan bedömas hur de angivna målen i 2 och 3 §§ uppfylls. Relevanta trender för rovdjursarterna anges i diagram och i tabeller. Arternas utbredning och inventeringarnas geografiska täckning redovisas på kartor. Eventuell osäkerhet i angivna siffror bör anges.

Föryngringarnas "hemvist"

En föryngring eller annan förekomst bör registreras i det land, län eller sameby där huvuddelen av tillhörande observationer gjorts.

Platsangivelser

Med hänsyn till observationernas känslighet utifrån störnings- och sekretessynpunkt bör de inte redovisas med större noggrannheten på kartor eller på annat sätt än vad som bedöms välbetänkt för arten.

De allmänna råden NFS 2004:17 och NFS 2004:18 upphör att gälla.

Naturvårdsverket

MATS OLSSON

Klas Allander
(Viltförvaltningsenheten)

